

Vuorikuisma

Bergjohannesört
Hypericum montanum

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Vuorikuisma on monivuotinen kasvi, jonka haaraton ja kalju varsi on 30–80 cm korkea. Vuorikuisman ruodittomat lehdet kasvavat vastakkain ja niiden tyvi on muodoltaan herttamainen. Lehdet ovat alta lehtisuonia pitkin harvaan karvaiset ja niiden reunoilla on pikitäpliä, jotka näkyvät suurennuslasilla katsottaessa. Keltaiset kukat muodostavat harvan ja mykerömäisen kukinnon. Muista kuismista poiketen vuorikuisman terälehdet ovat nystyttömät, juovattomat ja täplättömät. Kukkien verholehdet ovat suipot ja niiden reuna on selvästi ripsihampainen. Vuorikuisma kukkii elokuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Vuorikuisma viihtyy korkeudeltaan vaihtelevassa maastossa, esimerkiksi valoisissa mäntymetsärinteissä tai aukkoisissa metsissä ja metsänlaidoissa korkeiden kallioiden läheisillä paisterinteillä. Soveliaimpia elinympäristöjä vuorikuismalle ovat jyrkät, kuivahkot ja puolivarjoiset etelärinteet. Se on selvä kalkinsuosija. Äärimmäisen uhanalaista vuorikuismaa tavataan ainoastaan hyvin pienellä alueella Lohjalla.

Nykytila ja uhkatekijät

Aiemmin metsäpalot loivat säännöllisesti vuorikuismalle sopivan aukkoisia ja paahteisia elinympäristöjä, mutta nykyään monet kasvupaikat ovat umpeenkasvun ja kuusettumisen uhkaamia. Soveliaita kasvupaikkoja on hävinnyt myös rakentamisen seurauksena, ja rakentaminen on edelleen lajin suurin uhka. Nykyään suurin osa vuorikuisman kasvupaikoista sijaitsee rakennetuilla alueilla tai maanteiden penkoilla. Noin puolet tunnetuista kasvupaikoista on suojeltu.

Hoitosuosituks

Erityisesti suojeltavan vuorikuisman kasvupaikka ja sen välitön ympäristö säilytetään rakentamattomana. Varovaiset harvennushakkuut hyödyttävät yleensä vuorikuismaa, mutta se ei kuitenkaan kestä voimakkaita hakkuuta seuraavaa tiheää taimikkovaihetta. Puutavaraa ei varastoida kasvupaikalle, hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta ja kasvustojen päältä ei ajeta. Joillakin kasvupaikoilla voitaisiin kokeilla hallittua kulotusta vuorikuismaesiintymien hoitamiseksi. Luonnonhoidollisen kulotuksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Pykälä, J. & Vuorinen, S. 1997. Suomen uhanalaisia lajeja: Vuorikuisma (*Hypericum montanum*). Suomen ympäristö 77, Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 56 s.

Kuva: Leena Eerola